

Žák – jazyk – text – učení

Marie Švrčková

Výzkum kvality počáteční čtenářské gramotnosti žáků 1. ročníků základních škol

Katedra pedagogiky primárního a alternativního vzdělávání PdF OU v Ostravě

Příspěvek prezentuje problematiku kvality počáteční čtenářské gramotnosti žáků 1. ročníků základních škol. Realizovaný empirický výzkum vychází z teoretického konceptu současného pojetí gramotnosti jako gramotnosti funkční, v níž je čtenářská gramotnost považována jako jedna z hlavních složek. Ve výzkumném záměru je na počáteční čtenářskou gramotnost nahlíženo jako na složitý mnohokomponentový proces, ve kterém se prolíná několik rovin, z nichž žádná není opominutelná. Záměrem výzkumu bylo zjistit, jaká je úroveň počáteční čtenářské gramotnosti žáků 1. ročníku základních škol (tj. jaká je kvalita jednotlivých rovin) a jaký je stav vybraných faktorů. Ze sledovaných faktorů byla pro potřeby příspěvku vybrána zejména didaktická práce učitele vyučujícího čtení v 1. ročníku základní školy. Výzkum prezentované oblasti je kvalitativního charakteru, deskripční zkoumané oblasti. Výzkumný vzorek byl výběrový, kde kritériem výběru byla metoda výuky čtení učitele. Sledovaný vzorek tvořili žáci 1. ročníků základních škol vyučování odlišnými didaktickými přístupy (metodami čtení) a učitelé vyučující tyto žáky. Z hlediska metodologie je výzkum kombinací metod kvantitativních a kvalitativních. Z těchto metod byla použita např. metoda dotazníku, pozorování, didaktických testů a deskriptivní analýza školních dokumentů. Výzkum probíhal ve dvou na sebe navazujících etapách. Získaná data byla kvantitativně zpracována statistickými metodami, především jednofaktorovou analýzou rozptylu a párovým testem, kterým byly výsledky obou etap porovnávány. Výsledky výzkumu pojmenovávají komponenty rozdílnosti v kvalitě počáteční čtenářské gramotnosti zkoumaného vzorku žáků a poukazují na odlišnost metodických přístupů vyučování čtení v 1. ročníku základní školy.

V souvislosti s širším výzkumem, který se týkal užívání učebnic v činnostech žáků 2. stupně základních škol, jsme si položili otázku: Jak se žáci připravují na výuku s pomocí učebnice? Cílem bylo v první řadě identifikovat zdroje, které slouží jako zdroj domácí přípravy, a za druhé popsat strategie, jež žáci při učení se z textových materiálů používají. Dané aktivity byly zjišťovány prostřednictvím rozhovorů s vybranými 120 žáky 8. tříd ostravských základních škol v rámci čtyř předmětů: matematiky, anglického jazyka, dějepisu a občanské výchovy. Rozhovory s respondenty byly prováděny po předchozím pozorování práce žáků a učitelů s textovými pomůckami ve vyučovacích hodinách a byly hledány paralely mezi užíváním těchto zdrojů ve školním a domácím prostředí. K dané problematice máme velmi málo informací jak v české, tak v zahraniční odborné literatuře. Většina výzkumů je orientována především na širší oblast – zjišťování stylů učení (Mareš, Solárová, Vlčková aj.). Ani způsoby domácí přípravy žáků na výuku nepatří k tématům preferovaným. Domníváme se tak, že deskripce způsobů užívání textových pomůcek a vyvození kognitivní náročnosti těchto činností je pro pedagogickou teorii i školní praxi podnětná.

Příspěvek představí hlavní výstupy, ale také nové otázky spojené s akčním výzkumem realizovaným na PedF UK v Praze, jehož cílem bylo vytvoření a postupné ověřování didaktického modelu pro adekvátní metodické zpracování a začlenění anglicky psané literatury v intencích RVP G/ZV do výuky AJ v souladu se specifickými aspekty didaktiky anglicky psané literatury. Příspěvek se zejména zaměří na plánovaný výzkum pokračující v ověřování výše uvedeného modelu. Jednou ze zásadních otázek spojených se zvolenou problematikou tedy je, jakým způsobem či za použití jakých metodických postupů lze anglicky psanou literaturu zapojit do výuky AJ, abychom žáky vedli ke stanoveným cílům a zároveň respektovali specifickou literatury (tj. různé možnosti recepce). Výzkum vychází z následujících teoretických východisek: lingvodidaktika, didaktika literatury a literárněvědné obory. S ohledem na téma a cíl celého výzkumu byl jako výzkumný nástroj zvolen akční výzkum. Pro sběr a pozdější analýzu dat byly použity metody: dotazník,

Iva Červenková

Strategie učení žáků z učebnice v rámci domácí přípravy na výuku

Katedra pedagogiky a andragogiky PdF OU v Ostravě

Eva Skopečková

Literární text v cizojazyčné výuce

Katedra anglického jazyka a literatury FF ZČU v Plzni